

DE EERSTE JAREN VAN DE ROEISPORT IN GENT (1846-1871)

Het oprichten van een eerste roeivereniging en het houden van de allereerste roeiwedstrijd in Gent staat niet los van het ontstaan van de Gentse Feesten. Na een eerste mislukte poging in 1838 had het stadsbestuur in 1843 beslist één centraal gemeentefeest te houden. Dit gebeurde eigenlijk ter bestrijding van de talloze wijkkermissen, maar dat is een ander verhaal. Tot in 1855 werden de feesten gehouden van de laatste zondag van juni tot de eerste zondag van juli. Vanaf 1856 tot aan de eerste wereldoorlog was dat van de tweede zondag van juli tot de derde zondag (maar vanaf 1864 kwam de daaropvolgende maandag, *de dag der lege portemonnees*, erbij). Pas sinds 1920 is de feestperiode zoals we die nu kennen, met name vanaf de zaterdag vóór 21 juli tot en met de tweede maandag daarna.

Van bij de eerste *Algemene Kermis* werden meteen de (in 1838 gestarte) paardenwedstrijden op het Sint-Denijsplein geïncorporeerd. Deze manifestatie zal tot in 1914 een van de topattracties van de Gentse Feesten blijven, maar dra volgde een tweede, meer volkse, sportactiviteit, met name de roeiwedstrijden.

Op 23 april 1846 werd de *Société des Régates* opgericht. Het betrof een algemeen watersportvereniging want als doel werd aangegeven: “*Elle donnera des fêtes nautiques et des concours de vitesse entre embarcations à rames et entre embarcations à voiles.*” Zowel feesten als wedstrijden, zowel roei- als zeilboten. Dit was toen heel normaal. De allereerste watersportvereniging die halfweg de negentiende eeuw ontstonden zijn gestart als zeil- en roeivereniging (nu nog zijn vele Nederlandse clubs zo genoemd) en pas later, na 1870, gingen de afdelingen elk hun eigen weg, vaak door een zuivere roeivereniging te stichten. Dit is onweerlegbaar zo gebeurd in Oostende. Het embleem van de *Société des Régates* was trouwens een zeilboot. Met zeilen denken we nu aan zeilen op zee, maar halfweg de negentiende eeuw was zeilen een normale activiteit op rivieren en kanalen, vermits zeilboten de gewone verplaatsingsmiddelen waren. De stoomboot (eerste vorm van mechanische tractie) kwam pas toen op.

De naam *regate* was toen eigenlijk niet bedoeld voor een sportwedstrijd, vermits de Gazette van Gent in haar blad van 4 juli 1846 het nodig achtte te verduidelijken: “*De titel van het genootschap levert iets vreemd op. Regate, zo worden te Venetië de plechtige wedstrijden met schuiten en gondels genaamd en dezelve geschieden op het groot kanaal.*”

Deze nieuwe vereniging besliste nochtans reeds op 5 juli 1846, de laatste dag van de Gentse Feesten, een eerste roeiwedstrijd te houden en dit in het

Handelsdok (toen het enige van de haven), gelegen tussen de Dampoort en de Muide. De wedstrijden gingen over 2.100 meter, waarbij twee maal langs een boei om gekeerd werd. Er waren wedstrijden met vierriemboten, tweeriemboten en pontjes. Merkwaardige vereiste: de eigenaar van de boot moest de stuurman ervan zijn. Er werd gestreden in reeksen van twee, waarna de winnaars verder per twee streden. De snelste in de finale won (met als prijs een verguld zilveren medaille en de toen aanzienlijke som van 350 frank), maar er was ook een prijs voor de *schoonste klederdracht* en ook een voor het snelste *vaartuig buiten het land getimmerd*.

Deze manifestatie had een enorme bijval. De beide oevers van het dok waren volzet, er was een feesttent, een muziekkorps en een artilleriebatterij (de start werd met kanonschoten gegeven!). Alle notabelen van de stad waren aanwezig. De pers was enthousiast. Zo lezen we.

Zoals reeds aangegeven was de *Société des Régates* geen zuivere roeivereniging en zeker niet een zuivere sportvereniging. Haar belangrijkste activiteit in de komende jaren waren immers de *Venetiaanse Waterfeesten*, zijnde een nachtelijke tocht van versierde en verlichte boten door de waterlopen van de stad. Dit werd reeds in de week van de Gentse Feesten ingeplant en soms met koninklijke aanwezigheid opgeluisterd (niet alleen die van België, want in 1853 kwam zelfs de koning van Hannover) kijken!). Daarnaast waren er talrijke *waterwandelingen*, zijnde boottochten van de leden naar de omliggende steden. Echte roeiwedstrijden werden zeker niet ieder jaar gehouden. Na de start in 1846 zijn we enkel zeker van 1849, 1851, 1860 en 1861. Vast staat wel dat er ook werd deelgenomen aan wedstrijden buiten Gent, meestal in Antwerpen.

Het laatste spoor van sportieve activiteit dateert van 1865. In 1867 wordt de vereniging nog vermeld in de (Franse) *Almanach du Commerce et de l'Industrie*, maar daarna hebben we niets meer gevonden.

Op 15 juni 1871 wordt de *Club Nautique* opgericht, die thans nog bestaat als de Koninklijke Roeivereniging Club Gent. Enig verband met de (leden van de) *Société des Régates* blijkt niet uit de ons beschikbare documenten (ofschoon bij de stichters van Club Gent de familienamen Balcaen en Lefever, ook genoteerd bij leden van de *Société des Régates*, voorkomen). Nochtans zijn er voor ons voldoende indicaties om aan te nemen dat er onvrede was over de beperkte roeisportactiviteiten van de *Société des Régates*, zeker wanneer overal te lande competitieve roeiverenigingen van start gingen (Antwerpen 1858, Luik 1860, Namen 1862, Brussel 1865, Brugge 1869, Oostende 1871). Vermits blijkbaar de oude *Société des Régates* hierop niet inspeelde werd wellicht daarom het initiatief genomen een geheel nieuwe vereniging op te richten en is dat, volgens ons, de ontstaansreden van Club Gent.

Tot nu toe is in alle publicaties steeds de indruk gewekt dat Club Gent in 1871 uit het niets ontstond. Die ene wedstrijd in 1846 was wel gekend en werd meermaals besproken, doch men ging er van uit dat het een eenmalige gebeurtenis betrof en dat er in Gent op roeigebied niets meer gebeurde tot de stichting van Club Gent. Aan de hand van recent ontdekte informatie blijkt dat de roeiactiviteiten onverminderd verder gingen, zodat de Gentse roeigeschiedenis 25 jaar ouder is dan tot nu toe aangenomen.

Terzijde: het is merkwaardig dat toen Club Gent in 1882 met een eigen regatta (de later legendarisch geworden *bootjesvaring* te Terdonk) startte, deze niet meer tijdens de Gentse Feesten gehouden werden, maar wel op Hemelvaartdag. Toen de in 1883 gestichte *Sport Nautique* (thans de Koninklijke Roeivereniging Sport Gent) in 1886 met haar regatta (in Meulestede) startte, waren die wél in de Gentse feestenweek, zoals tot twintig jaar voordien de pioniers van de Gentse roeiwedstrijden het gedaan hadden. Pas in 1967, niet toevallig tijdens het dieptepunt van de Gentse Feesten, werden de regatta van Sport Gent verplaatst naar begin mei.

Mark Rummens,
archivaris van de Koninklijke Roeivereniging Sport Gent,
met dank aan Erik De Keukeleire voor zijn nota's uit de Gazette van Gent
tussen 1846-1865.